

середовище знання, сформувати у них усвідомлене ставлення до ведення здорового способу життя.

Список використаної літератури

1. Бойко Т. В. Здоров'язберігаючі технології і сучасна система освіти / Т.В. Бойко. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013.
2. Навчальна програма «Трудове навчання», 5–9 класи. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
3. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 65–69

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕЧНИХ УМОВ ПРАЦІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ТЕХНОЛОГІЇ ВИГОТОВЛЕННЯ В'ЯЗАНИХ ВИРОБІВ

Дубік Н.П.
м. Полтава

***Анотація:** У статті аналізуються особливості організації безпечних умов праці під час навчання учнів технології виготовлення в'язаних виробів. Розкривається питання методики навчання учнів правилам техніки безпеки при роботі зі спицями та гачком.*

***Ключові слова:** трудове навчання, ключові компетентності, безпечне життя в середовищі, правила безпеки праці, технологія в'язання гачком.*

Зміст навчальної програми з трудового навчання орієнтовано на формування в учнів ключових і предметних компетентностей, які покликані наблизити процес трудового навчання до життєвих потреб учня, його інтересів та природних здібностей. У формуванні ключових компетентностей беруть участь усі навчальні предмети, інтегруючи процес навчання навколо них. Кожен предмет, маючи власний компетентнісний потенціал, вносить свій внесок у формування ключових компетентностей, тобто у творення навчального середовища української школи.

Розробкою теорії компетентнісного підходу в освіті займалися та висвітлювали у своїх працях як зарубіжні учені Р. Бадер, Д. Мертенс, Б. Оскарсон, А. Шелтен, так і вітчизняні – Бібік, Л. Ващенко, І. Єрмаков, О. Пометун, О. Овчарук, Л. Паращенко, С. Трубачева та інші.

Однією із ключових компетентностей, що формують навчальне середовище сучасної української школи є екологічна грамотність і здорове життя. Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» націлена на формування соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості в учнів, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

При організації безпечних умов праці під час навчання учнів технології виготовлення в'язаних виробів, необхідно розвивати в учнів: уміння безпечно організувати процес зміни навколишнього середовища для власного здоров'я та безпеки довкілля; вирізняти можливий негативний вплив штучних матеріалів та володіти прийомами їх безпечного застосування; приділяти увагу школярів до шанобливого і економного ставлення до конструкційних матеріалів природного походження; усвідомлення необхідності безпечної організації власної навчально-пізнавальної та проектної діяльності. При формуванні навчальних ресурсів закладено

наскрізні змістові лінії проектування та виготовлення виробів з конструкційних матеріалів хімічного походження; а також організація робочого місця під час виконання технологічних операцій, опорядження та оздоблення виробів.

Змістова лінія «Екологічна безпека та сталий розвиток» націлена на формування соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості в учнів, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь.

Змістова лінії «Здоров'я і безпека» спрямована на формування особистості учня як духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище.

У шкільних навчальних майстернях для успішного навчання учнів мають бути створені всі необхідні гігієнічні умови праці, які забезпечили б правильний розвиток організму і вдосконалення фізичних та психічних якостей.

В умовах шкільних навчальних майстерень до особистої гігієни учнів, зокрема до утримання одягу і взуття, а також робочого місця в зразковій чистоті, ставляться особливі вимоги, а саме: для роботи в майстернях учень повинен мати свій особистий робочий одяг, добре припасований за зростом та розмірами тіла; взуття учнів повинно бути вільним, бо тісне взуття не тільки стомлює, а й спричиняє захворювання ніг; у зв'язку з тим, що в навчальних майстернях під час роботи дуже забруднюються руки, необхідно привчити учнів з перших днів занять у майстернях мити руки.

Одяг завжди повинен бути зручним. Частина одягу, що надто щільно прилягають до тіла (туго стягнутий пасок тощо), порушують правильну роботу органів дихання, кровообігу, утруднюють рухи при виконанні роботи, завдають шкоди здоров'ю.

Дуже шкідливо носити забруднений одяг, треба своєчасно прати, провітрювати і просушувати його.

Для занять у навчальних майстернях учні повинні мати робочі халати або комбінезони та робочі берети. Зберігати одяг найкраще в спеціальних гардеробних приміщеннях і шафах.

Для збереження життя і здоров'я учнів, а також для досягнення ними високих результатів праці під час занять, необхідно керуватися основними правилами з безпеки життєдіяльності учнів під час плетіння гачком і в'язання спицями.

Правила безпеки життєдіяльності учнів під час в'язання спицями: до плетіння спицями допускаються учні, які пройшли медичний огляд, спеціальне навчання, первинний інструктаж, ці знання періодично перевіряються і закріплюються; проведення інструктажу та перевірка знань з питань безпеки життєдіяльності здійснюється в межах навчальної програми і оформляється відповідно в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в майстерні; зберігайте спиці в спеціальних коробках або футлярах.

Вимоги безпеки перед початком роботи включають такі пункти: перед виконанням ручних робіт ретельно мийте руки, щоб не забруднити нитки; одягають спецодяг (косинку, халат, фартух, тощо); уважно і чітко виконують вказівки учителя і тільки ту роботу, яка передбачена; перевіряють справність інструменту, гострі кінці спиць затуплюють; при плетінні робочу коробку з інструментами та пристосуваннями кладуть на стіл праворуч від в'язальних ниток.

Вимоги безпеки під час роботи: під час в'язання спицями потрібно сидіти прямо, не напружуватись і не сутулячись; спиною спиратись на спинку стільця; в'язання тримати на відстані 30-35 см від очей; з метою уникнення поранень під час в'язання спицями бути уважними, не розмахувати спицями, не сідати близько один біля одного.

Вимоги безпеки після закінчення роботи: прибирати нитки та спиці у робочу коробку, футляр або горизонтально розмістити на дні сумки; після закінчення роботи

прибрати своє робоче місце; переносити спиці з дому до школи та в зворотному напрямі у коробочці чи футлярі, розмістивши їх горизонтально на дні сумки.

При роботі з гачком також дотримуються правил безпеки життєдіяльності. Загальні положення: до виконання ручних робіт допускаються учні, які пройшли медичний огляд, спеціальне навчання, первинний інструктаж. ці знання періодично перевіряються і закріплюються; проведення інструктажу та перевірка знань з питань безпеки життєдіяльності здійснюється в межах навчальної програми і оформляється відповідно в окремому журналі реєстрації інструктажів з безпеки життєдіяльності, який зберігається в майстерні; зберігання гачків в спеціальних коробках або футлярах.

Вимоги безпеки перед початком роботи: перед виконанням ручних робіт учні ретельно миють руки, щоб не забруднити нитки; одягають спецодяг (косинку, халат, фартух, тощо); уважно і чітко виконують вказівки вчителя і тільки ту роботу, яка передбачена; клубки з нитками розміщують в робочих коробках, праворуч – гачки.

перевіряють справність інструменту.

Вимоги безпеки під час роботи: під час плетіння гачком учні повинні сидіти прямо, не напружуватись і не сутулячись; спиратися спиною на спинку стільця; плетіння тримати на відстані 30-35 см від очей; з метою уникнення поранень під час плетіння гачком бути уважними, не розмахуйте ним, не сідайте близько один біля одного; не відводити гачок в бік однокласника; передавати гачок ручкою вперед, тримаючи його за робочу частину; працювати якісним інструментом (не іржавим, не тупим, не зігнутих).

Вимоги безпеки після закінчення роботи: заховати гачки у спеціальну коробку або футляр; нитки покласти у робочу коробку; після закінчення роботи прибрати своє робоче місце.

Таким чином, викладання трудового навчання вимагає від вчителя постійного контролю за дотриманням учнями правил безпечної роботи, виробничої санітарії й особистої гігієни, навчання їх тільки безпечним прийомом роботи, з ознайомлення з заходами попередження травматизму. Велике значення при цьому має постійний, систематичний контроль за виконанням учнями вимог, що ставляться до них. Вчитель має постійно пам'ятати, що ефективність окремих занять і виконання кожного розділу програми в цілому забезпечується правильно розробленими інструкціями з безпеки праці і навчання.

Список використаної літератури

1. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний посібник / За ред. Л. Сохань, І. Єрмакова, Г. Несен. – К.: Богдана, 2003. – 520 с.
2. Родніна І.В. Компетентісно орієнтований підхід до навчання. – Харків.: Основа, 2006. – 94 с.
3. Титаренко В.П. Народні промисли України / В.П. Титаренко. – Полтава : Полтавський літератор, 2011. – 524 с.
4. Терещук А. Технологічні та методичні основи сучасного уроку трудового навчання. // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2008. – № 1. – С.10–13

РОЛЬ ПРАВИЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОЧОГО МІСЦЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УЧНІВ ОБРАЗОТВОРЧОМУ МИСТЕЦТВУ

*Варданія О.О.
м. Полтава*

Анотація. У статті автором аналізуються специфіка організації робочих місць учнів на уроках образотворчого мистецтва. Визначається асортимент